

• МИНИСТРДІҢ ЖҰМЫС САПАРЫ

Дәні бітік даланың дәулеті де артық

Қырдың тірнекті тіршілігі биыл ерте түледі. Егіске орақ жүзі де ертерек тиді. Аймақтағы аптап жаз дәнінің бабын тездетсе, қым-қуыт тірлікке шаруаның тынымсыз еңбегі дем-күш берген тәрізді. Қазір астықтың шамамен 70 пайызы жиналып, қалған алқаптарда орақ науқаны қызу. Ал, аграрлық саланың көкжиегі жылма-жыл кеңейіп келеді. Өңірдегі егін науқанының барысын көзбен көріп, шаруалардың тыныс-тіршілігімен танысу үшін Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрі Айдарбек Сапаров облыс әкімі Ермағанбет Бөлекпаевпен бірге аймақтағы бірқатар шаруашылыққа барып, ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілермен жүздесті.

 Ерқанат КЕҢЕСБЕКҰЛЫ,
«Ortalyq Qazaqstan»

Орақ қарқыны техника қуатымен де бекемделіп отыр. Биылғы науқанға 1966 астық жинайтын комбайн, 609 дестелегіш, 78 картоп жинайтын комбайн мен 64 картоп қазғыш жұмылдырылды. Яғни, қырдағы әрбір гектарды ысырапсыз игеруге мүмкіндік зор. Күзгі дала жұмыстарының ырғағын бәсеңдетпеу үшін шаруаларға арзандатылған дизель отыны да бөлінді. Агроөндірістің аяғын нық басуына мемлекеттік қолдаудың да ықпалы оң. «Кең дала» және «Кең дала – 2» бағдарламалары арқылы шаруалар қаржылай демеу алып, ауыл шаруашылығы техникасын жаңартуға, сапалы тұқым мен минералды тыңайтқыштар, өзге де қажеттілігін сатып алуға жұмсалған шығындарының бір бөлігін өтеуге қол жеткізді. Еңбектің өтеуі – мол өнім. Ал, көл-көсір өнімді ысырапсыз сақтап, қажет кезінде нарыққа шығару – шаруаның тағы бір маңызды міндеті. Бағдарлы бағытта облыста қажетті инфрақұрылым қалыптасқан. Өңірде 8 астық қабылдау кәсіпорны, 704 астық қоймасы және 143 картоп-көкөніс қоймасы жұмыс істейді. Тыстағы дән есепте болса, қамбада әр тонна өнімнің өз орны бар.

Қыстың қамын жаздан ойлаған шаруа енді қысылып-қымытырмайды. Аймақта мал азығын дайындау науқаны да егін орағымен қаз-қатар жүріп жатыр. Пішен-деме мен көпжылдық шөптердің қоры жасқалып, қорадағы төрт түліктің қысқы азығы қамдалуда. Министр сапары барысында «Асхат» шаруа қожалығының ты-

ныс-тіршілігімен етене танысты. Өсімдік шаруашылығын негізгі бағыт еткен кәсіпорын суармалы жер көлемін жыл сайын ұлғайтып келеді. Ендігі меже – өндірісті мал шаруашылығымен сабақтастыру. Осы мақсатта 1500 басқа арналған сүт-тауар фермасының жобасы әзірленген. Ал, келер жылы егіс құрылымын тағы да түрлендіріп, 2 мың гектар алқапқа күнбағыс егу жоспарланып отыр. Мұндай ізденіс «Шахтерское» кәсіпорнының жұмысынан да анық аңғарылады. Ірі астық өндіретін әрі элиталық тұқым шаруашылығы саналатын кәсіпорын бүгінде егіс алқабын бір дақылмен шектемей, өндіріс бағытын кеңейтіп келеді. Биыл мұнда бидай мен арпаға қоса асбұршақ, майбұршақ, картоп, жүгері, сондай-ақ, зығыр, рапс, күнбағыс секілді майлы дақылдардың түр-түрі егілді. Жердің берекесін арттыратын тағы бір маңызды бағыт – суармалы егіншілік. Мұндай ретте «Шахтерское» де қарқын қосып, суармалы алқап көлемін шамамен 2 мың гектарға ұлғайтты. Сөйтіп, бүгінгі егін науқанының ауқымы ертеңгі өндірістің мүмкіндігін кеңейтіп, Қарағанды даласында ауыл шаруашылығының тың

тынысын қалыптастырып келеді.

Қарекет өтеуі – өнім. Осыны ескерген «Шахтерское» кәсіпорны өнім сақтау инфрақұрылымын да қатар дамытып келеді. Биыл мұнда 15 мың тонна өнімге арналған заманауи картоп қоймасы пайдалануға берілді. Қазір сыйымдылығы шамалас тағы бір қойманың құрылысы жүріп жатыр. Ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілермен болған келелі кездесуде аросаланы одан әрі ілгерілетудің өзекті мәселелері ортаға салынды. Мемлекеттік қолдау тетіктері, суармалы егіншіліктің әлеуетін арттыру, өндіріс көлемін ұлғайту жөнінде пікір алмасылды. Шаруалар үшін мұндай қолдаудың нақты нәтижесі – өндірісті кеңейтуге, техника мен технологияны жаңартуға және жаңа жобаларды қолға алуға мүмкіндік беріп отыр. «Шахтерское» ЖШС басшысы Георгий Прокоп мемлекет тарапынан көрсетіліп отырған қолдаудың шаруалар үшін маңызы зор екенін атап өтіп, аграршыларға жасалып жатқан жағдай үшін алғаусыз алғысын білдірді.

– Бүгінде ауыл шаруашылығын дамытуға мол мүмкіндік беретін көптеген

тиімді бағдарлама бар. Ешқандай түйткіл жоқ, барлығы уақытылы әрі қолжетімді. Техниканы 5% мөлшерлемен лизингке алуға болады. Мен әріптестерімді де үгіттеп жүрмін, алу керек! Біз «Кең дала – 2» бағдарламасы бойынша қаржыландыруды пайдаланып, өз қаражатымызды үнемдедік. Үнемделген қаржыны құрылыс жұмыстарына бағыттадық. Картоп өсіру көлемін арттырып, ішкі нарықта сату үшін ерте пісетін өнім егуді жоспарлап отырмыз. Алға жылжуға мүмкіндік бар, оны дер шағында қолдану керек. Жеңді түріп қойып, жұмыс істеу қажет! – деді Қазақстанның Еңбек Ері.

Көбетей ауылында «Черниговка» ЖШС аясында салынып жатқан жаңа астық қоймасы бар. Мұнда өндірілген өнімді сақтап, ысырапсыз игеруге септігін тигізетін нысанның құрылысы жүргізілуде. Сапар барысында министр «Рамадан» сүт-тауар фермасының жұмысымен де танысып, сүт өндірісін кеңейту жоспарын талқылады. Бүгінде фермада голштин-фриз тұқымды 1100 сауын сиыр бар.

➤ 2-бет

• РЕСМИ

Дронмен бақыланады

Қарағанды облысында энергетикалық нысандардың техникалық жағдайын бақылау жұмыстарына заманауи технологиялар енгізілуде. Енді мамандар қолжетімділігі қиын учаскелерді ұшқышсыз ұшу аппараттарының көмегімен тексеріп, ықтимал ақауларды ерте анықтауға мүмкіндік алып отыр.

 Жамал СОВЕТҚЫЗЫ,
«Ortalyq Qazaqstan»

Бұл жұмыстарды Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің Мемлекеттік энергетикалық қадағалау және бақылау комитетінің Қарағанды облысы бойынша аумақтық департаменті жүргізуде. Дрондар арқылы электр беру әуе желілері, энергетикалық нысандардың ғимараттары мен құрылыстары, түгін мұржалары және мамандардың тікелей баруы қиын басқа да учаскелер бақыланады.

Әуеден жүргізілетін фото және бейнетүсірілім энергетикалық жабдықтардың жай-күйін егжей-тегжейлі бағалауға мүмкіндік береді. Сонымен қатар, түсірілген материалдар сақталып, кейінгі талдау кезінде пайдаланылмақ. Бұл бақылау жұмыстарының жүйелілігін арттырып, ақауларды дер кезінде анықтауға жол ашады.

Ведомство өкілдерінің айтуынша, ұшқышсыз ұшу аппараттарын пайдалану энергетикалық нысандарды бақылауды тиімділігін арттырып қана қоймай, инфрақұрылымның тұрақты жұмысын қамтамасыз етуге де мүмкіндік береді.

Яғни, цифрлық технологиялардың көмегімен энергетикалық нысандарды бақылау жұмыстары жаңа деңгейге көтеріліп, қауіптің алдын алуға басымдық беріледі.

Алынған фото және бейнематериалдар нысандардың жағдайын салыстырып, өзгерістерді бақылауға мүмкіндік береді. Осылайша, тексеру нәтижелері жинақталып, энергетикалық инфрақұрылымға қатысты шешім қабылдау кезінде қосымша ақпарат көзі ретінде пайдаланылмақ.

Инвестиция игілікті еселейді

Облыстың инвестициялық қоржыны бүгінде 6,7 трлн теңгеге жетіп отыр. Оның ішінде, 185 жоба бар. Жоспар толық жүзеге асса, аймақта 33 мыңнан астам жаңа жұмыс орны ашылады. Инвестиция көлемінің өсуі облыстың экономикалық дамуында жаңа кезең басталғанын аңғартады. Ендігі мәселе – қаржы тартудың көлемімен қатар, оның нақты өндіріске, жаңа технологияға, өңдеуге және тұрақты жұмыс орындарына айналуында.

 Жәлел ШАЛҚАР,
«Ortalyq Qazaqstan»

Өнеркәсіп жаңа деңгейге бет бұрды

Ресми дерекке сүйенсек, биыл аймақта жалпы құны 322,5 млрд теңге болатын 44 инвестициялық жобаны іске қосу жоспарланған. Қазірдің өзінде 80,9 млрд теңгенің 13 жобасы жүзеге асып, 1 600-ден астам адам жұмыспен қамтылған.

Бұрын Қарағандының инвестициялық әлеуеті, ең алдымен, тау-кен және металлургия өнеркәсібімен байланыстырылса, қазір оған машина жасау, құрылыс материалдары, ауыл шаруашылығы өнімдерін өңдеу, туризм секілді бағыттар қосылып отыр.

Облыс әкімі Ермағанбет Бөлекпаев инвесторлармен жұмыс жүйесінің қалыптасқанын айтып, жобаларға барлық

деңгейде қолдау көрсетілетінін атап өткен еді.

– Жалпы, инвесторлармен жұмыс жүйесі қалыптастырылған. Біздің тарапымыздан инвестициялық жобаларға барлық деңгейде қолдау көрсетіледі, – деді облыс әкімі.

Бұл ретте басты міндет – инвестицияны тартумен шектелмей, басталған жобалардың уақытында іске қосылуын қамтамасыз ету. Кәсіпкерлік және өнеркәсіп басқармасына іске асыру кезеңіндегі жобаларды қолдауды күшейтіп, туындайтын проблемаларды жедел шешу, сондай-ақ, жаңа инвесторларды тартуға бағытталған перспективалы жобалар пулын қалыптастыру тапсырылды.

Облыстың инвестициялық картасында өнеркәсіп бұрынғыдай негізгі орында. Бірақ, оның мазмұны өзгеріп келеді. Басты назар шикізат өндірумен қатар, дайын өнім шығаруға, технологиялық өн-

дірістерді дамытуға және қосылған құн тізбегін облыс ішінде қалыптастыруға аударылуға.

Мұның нақты мысалының бірі – Saran Machinery кәсіпорнында іске қосылған HOWO жүк көліктерін өндіру жобасы.

Кәсіпорынның жылдық қуаты 10 мыңға дейін жүк көлігін шығаруға жетеді. Жоба аясында 800 жұмыс орны ашылды.

Машина жасау саласындағы мұндай жобалар айналасында қосалқы өндірістердің, сервистік қызметтердің, логисти-

➤ 2-бет

Дәні бітік даланың дәулеті де артық

(Соңы. Басы 1-бетте)

Олар тәулігіне 33 тонна сүт өндіреді. Ендігі мақсат – мал басын 1500 басқа жеткізіп, күнделікті өндіріс көлемін 40 тоннаға дейін арттыру. Егістіктен алынған жемшөп пен фермадағы мал басы бір-бірін толықтырған жағдайда, ауыл шаруашылығындағы өндірістік тізбек те тұтастана түседі.

– Облыста сүт саласын дамытудың келешегі зор екенін көріп отырмыз. Бұл бағытты дамыту үшін жеңілдетілген несие беру бағдарламасы бар және кәсіпорындар оны пайдаланып келеді. Мұндай жобалардың маңызы зор. Алдағы уақытта олардың саны арта түседі деп ойлаймын. Осылайша импортты алмастыру және сүт зауыттарын өз өндірісіміздің шикізатымен қамтамасыз ету жөніндегі мақсаттарға қол жеткіземіз, – деді ҚР Ауыл шаруашылығы министрлігі Мал шаруашылығы департаменті директорының орынбасары Қайрат Көшенов.

Осакаров ауданында агроөндірістің ауқымын кеңейтетін ірі жоба бой көтеріп келеді. «Евразия Инвест LTD» компаниясы сүт саласын дамытуға бағытталған кешенді жобаны жүзеге асырып, оған 30 млрд теңгеден астам инвестиция салуда. Родников ауылдық округінде жаңа сүт-тауар фермасының алғашқы кезеңі іске қосылып, өңірдің сүт өндірісіне жаңа қуат қосылды. Кәсіпорын толық қуатына шыққанда жылына 70 мың тоннадан астам өнім өндіруді жоспарлап отыр.

– Біз бие сүтін өңдеуден бастап, толық циклды көпсалалы холдингке дейінгі агро-өнеркәсіптік кластер құрып жатырмыз. Оның негізгі нысаны – сүт-тауар фермасы. Сауын сиырағ арналған 1 200 басқа есептелген алғашқы кезеңі іске қосылды. Қазір екінші кезеңінің құрылысы жүріп жатыр. 2027 жылы тағы 2 400 басқа арналған екінші кезең іске қосылады. 2028 жылы тағы 2400 басқа арналған үшінші кезеңнің құрылысы басталады. Нәтижесінде сауын сиыр саны 6 мың басқа жетеді. Төлдерді қоса есептегенде жалпы мал басы 15 мыңнан асады, – делі «Евразия Инвест LTD» ЖШС құрылтайшысы Иван Георгиади.

Мұндағы өндіріс үдерісі мал қорасынан басталып, дай-

ын өнімге дейінгі тұтас тізбекті қамтиды. Толштин-фриз тұқымды сиырлар заманауи талаптарға сай күтіледі. Кең қорларда малдың жем мен суға еркін қолжетімділігі қамтамасыз етілген. Ал, төлдер күн сайын ветеринарлық бақылаудан өтіп, мамандардың жіті назарында болады. Мұның бәрі – сапалы сүт өндірудің басты шарттарының бірі. Кәсіпорынның өндірістік әлеуеті жер көлемімен де айқындалады. Компания иелігіндегі 56 мың гектар жердің 10 мың гектары – суармалы алқап. Қазір ферма жанынан жеке жемшөп базасы құрылып жатыр. Яғни, мал азығын тұрақты қамтамасыз етудің берік негізі қалануда.

Өндірілген өнімді сақтау мен өңдеуге дейінгі инфрақұрылым да қатар қалыптасып келеді. Астық пен майлы дақылдарға арналған 35 мың тонналық элеватор пайдалануға берілген. Алдағы уақытта оның сыйымдылығын 50 мың тоннаға дейін жеткізу жоспарланған. Мұндағы өндірістік үдерістер толық автоматтандырылған. Шикізаттың сапасын бақылау мен сертификаттау арнайы зертханада жүргізіледі. Көкөніс сақтау бағытында да ауқымды жұмыс атқарылууда. Сыйымдылығы 17 мың тонна болатын заманауи қойма салынып, пайдалануға берілген. Қазір тағы үш көкөніс қоймасының құрылысы жүріп жатыр. Олар іске қосылғанда сақтау қуаты тағы 35 мың тоннаға артады. Осылайша, мұнда мал шаруашылығы мен егіншілік өзара сабақтасып, жемшөптен бастап, өнімді сақтауға дейінгі біртұтас агроөндірістік жүйе қалыптасып келеді.

Иә, дала келбеті дөнімен дарқан. Туған жердің берекесі маңдай термен қоса ақыл мен іскерлік қатар жұмсалғанда еселене түседі. Комбайндар соңғы алқаптарды орып, элеваторларға жаңа астық құйылып жатқанда, өңірде келер жылдарға негіз қалануда. Жаңа фермалар, заманауи қоймалар, толық өндірістік циклге негізделген кешендер – соның айғағы. Бүгінгі мол өнім – жазғы аптап пен күзгі қарбаластың жемісі болса, ертеңгі өсім – министр мен шаруалар арасындағы келелі әңгімелер үстінде қабылданған шешімдердің нәтижесі дерміз.

Суреттерді түсірген
Жангелді ӘБДІҒАЛЫМ

Инвестиция игілікті еселейді

(Соңы. Басы 1-бетте)

Мұнда геологиялық үлгілерді қабылдау мен тіркеуден бастап, дайындау, химиялық және аспаптық талдау, сапаны бақылау және түпкілікті нәтижені қалыптастыруға дейінгі жұмыстар бір технологиялық тізбекке біріктіріледі. Зертхананың өндірістік нысандарға жақын орналасуы үлгілерді жеткізу уақытын қысқартып, қажетті зерттеулерді жедел жүргізуге мүмкіндік береді. Зертхана заманауи аналитикалық жабдықтармен жабдықталған. Олардың қатарында Agilent 5900 ICP-OES, атомдық-абсорбциялық спектрометрлер, ELTRA ELEMENTRAC элементтік анализаторлары және Bruker D6 Phaser рентгендік дифрактометрі бар. Жобалық қуаты жылына 200 мыңға дейін геологиялық үлгіні өңдеп, зертханалық талдау жүргізуге есептелген. Сонымен қатар, зерттеу нәтижелерінің дұрыстығын қамтамасыз ету үшін ішкі сапаны бақылау жүйесі енгізіліп, зертхана ISO/IEC 17025 халықаралық стандарты талаптарына сәйкес аккредиттеуге дайындық жұмыстарын жүргізуде.

– ЖАНАLAB-тың басты мақсаты – геологиялық материалды зерттеудің барлық негізгі кезеңдерін бір жүйеге біріктіріп, өндіріс үшін жедел әрі сенімді аналитикалық нәтиже қалыптастыру. Заманауи жабдықтар мен кәсіби мамандардың әлеуетін ұштастыра отырып, зертхананың мүмкіндігін кезең-кезеңімен кеңейтуді көздеп отырмыз. Сонымен қатар, өңірдегі профильдік жоғары оқу орындарымен ынтымақтастық арқылы жергілікті мамандардың кәсіби әлеуетін дамытуға да мән береміз. Бұл жоба зертханалық инфрақұрылымды күшейтіп қана қоймай, өндірістегі шешімдердің сапалы аналитикалық деректерге сүйенуіне мүмкіндік береді, – дейді «ЖАНА LAB» ЖШС директоры Базарбай Бакенов.

Ал, жыл соңына дейін тағы бірнеше ірі жобаны іске қосу жоспарланған. Солардың бірі – Тесіктас кен орнында құны 100 млрд теңге болатын мыс өндіретін кәсіпорын. Бұдан бөлек, 66 млрд теңгеге жылу оқшаулағыш материалдар өндірісі, 23,3 млрд теңгеге клинкер плиткасын шығаратын зауыт іске қосылмақ.

Облыстың кәсіпкерлік және өнеркәсіп басқармасының басшысы Асқар Газалиевтің мәліметінше, мұнда тағы бір маңызды мәселе бар. – Инвестиция тарту – ұзақ мерзімді жұмыс.

Сондықтан, қазір іске асыру кезеңіндегі жобаларды сүйемелдеу, проблемалық мәселелерді жедел шешу және жаңа инвесторлар үшін дайын жобалар пулын қалыптастыру маңызды. Бұл тұрғыда индустриялық аймақтардың рөлі де артып отыр. Балқашта туристік бағыттағы индустриялық аймақ жұмыс істейді. Мұнда құны 1,7 млрд теңге болатын Premium Villa Balkhash кешені іске қосылды, – деп атап өтті Асқар Арстанұлы.

Ал, Теміртауда индустриялық аймақ құру мәселесі қарастырылуда. Оның негізгі бағыты – көмір мен металлургиялық шикізатты терең өңдеу. Алдын ала жоспар бойынша мұнда жалпы құны 900 млрд теңгеден асатын сегіз жобаны орналастыру көзделген. Нәтижесінде 3 мыңнан астам жұмыс орны ашылуы мүмкін.

Егер бұл жоспар жүзеге асса, Теміртаудағы индустриялық алаң өңірдегі ірі инвестициялық хабтардың біріне айналуы ықтимал.

Өнімнен өңдеуге дейін

Инвестицияның екінші маңызды бағыты – агроөнеркәсіп кешені. 2026 жылы облыста ауыл

шаруашылығы саласында жалпы құны 76,9 млрд теңге болатын 42 инвестициялық жобаны жүзеге асыру жоспарланған. Нәтижесінде 450-ден астам жаңа жұмыс орны ашылады.

Инвестицияның ең үлкен үлесі мал шаруашылығына тиесілі. Мұнда 43,8 млрд теңгеге 18 жоба жүзеге асырылады. Өсімдік шаруашылығына 27,3 млрд теңгеге 17 жоба, ал, ауыл шаруашылығы өнімдерін өңдеуге 5,7 млрд теңгеге жеті жоба жоспарланған. Бүгінде 9,9 млрд теңгенің алты жобасы іске қосылып, 101 адам жұмыспен қамтылды.

Ауыл шаруашылығы және жер қатынастары басқармасының басшысы Ануар Төлібековтің ұсынған мәліметтерге қарағанда, биылғы аграрлық инвестицияның басты ерекшелігі – өндіріс көлемін арттырумен қатар, ауыл шаруашылығы өнімдерін өңдеу ісіне де басымдық берілуі.

Осакаров ауданында 1 200 басқа арналған жаңа сүт фермасының іске қосылуы – соның бір дәлелі. Жобаға 7,5 млрд теңге инвестиция салынып, 70 жұмыс орны ашылды.

Айта кетерлігі, ауыл шаруашылығы үшін өндірістің тұрақты болуы су мәселесіне де тікелей байланысты. Осы бағытта Абай, Нұра және Ақтоғай аудандарында жаңа суармалы алқаптар

іске қосылды. Шет ауданындағы картоп сақтау қоймасы жаңғыртылды. Яғни, инвестиция ауыл шаруашылығына өндірістің инфрақұрылымына да келіп жатыр.

Абай ауданында іске қосылған жаңа ет өңдеу кәсіпорны да осы үрдістің бір бөлігі. Мұнда мал сою және ет консервілерін шығару қолға қойылған. Жобаға 800 млн теңгеден астам инвестиция салынған.

Инвестиция көлемінің өсуі экономикалық нәтиже емес. Ең маңыздысы – оның қанша жаңа жұмыс орнына айналғаны, қанша өнім өндірілгені, қанша кәсіпорынның жергілікті компаниялармен кооперация құрғаны.

Ендігі міндет – осы қарқынды сақтап қалу. Инвестор үшін қолайлы жағдай жасау, инфрақұрылымды уақытында жеткізу, жобаларды іске асыру кезінде туындайтын мәселелерді жедел шешу – инвестициялық саясаттың ажырамас бөлігі.

Суреттерді түсірген
Жангелді ӘБДІҒАЛЫМ

«Жаманнан жирен»

Жасөспірімдік шақ – адамның өмірлік ұстанымы қалыптасатын маңызды кезең. Осы уақытта орта ықпалына еріп, бір сәттік қызығушылықпен жасалған әрекет кейін орны толмас өкінішке әкелуі мүмкін. Сондықтан, жастарға зиянды әдеттердің зардабын ерте түсіндіру, олардың құқықтық сауатын арттыру – алдын алу жұмыстарының маңызды бағыты.

Жамал СОВЕТҚЫЗЫ,
«Ortalyq Qazaqstan»

Осы мақсатта Қарағанды қаласындағы Абай атындағы №104 мектеп-гимназиясында «Есірткі мен зиянды әдеттердің алдын алу» тақырыбында профилактикалық тренинг өтті.

Кездесуде оқушыларға есірткі құралдарын қолданудың зардабы, оның заңсыз айналымы үшін көзделген жауапкершілік және жастарды есірткі ортасына тартуға қарсы іс-қимыл тәсілдері түсіндірілді. Қарағанды облысы полиция департаменті Есірткі қылмысына қарсы іс-қимыл басқармасының аға жедел үзкілі, полиция подполковнигі Бахытжан Мұстафаев осы мәселелерге тоқталып, жасөспірімдерге қауіпті ортадан аулақ болудың маңызын жеткізді.

Қазіргі таңда жастарды есірткі қылмысына тартудың бір жолы – интернеттегі күмәнді ұсыныстар. Осы мәселеге қатысты кездесуде Қазыбек би атындағы аудан прокуратурасының бөлім прокуроры Ибрагим Токтасын да жастарға маңызды

ескерту жасады.

– Бүгінде есірткі таратушылар жастарды интернет пен мессенджерлер арқылы «курвер», «тасымалдаушы», «закладчик» ретінде жұмысқа тартуға тырысады. Бір қарағанда, «Күніне 30-50 мың теңге таба-сың, тәжірибе қажет емес» деген ұсыныс оңай ақша сияқты көрінуі мүмкін. Алайда, оның артында ауыр қылмыс тұруы ықтимал. Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 297-бабына сәйкес есірткі заттарын заңсыз иемдену, сақтау, тасымалдау, жөнелту немесе өткізу қылмыстық жауапкершілікке әкеледі. Есірткіні қолданбағанын немесе тек апарып қойғанын сылтау ету жауапкершіліктен босатпайды. Бірнеше мың теңге үшін адам өзінің еркіндігі мен болашағынан айырылуы мүмкін. Сондықтан, күмәнді ұсынысқа ермей, бейтаныс адам тапсырған затты алмау және мұндай жағдай туралы ата-анаға, мұғалімге немесе құқық қорғау органдарына хабарлау қажет, – деді Ибрагим Токтасын.

Кездесудің негізгі ерекшелігі – оқушылардың өздері қатысқан форум-театр фор-

маты болды. Жасөспірімдер есірткі қолдану қаупі, құрдастарының теріс ықпалы және қиын жағдайда дұрыс шешім қабылдау тақырыптарында көріністер қойды.

Форум-театр барысында оқушылар проблемалық жағдайлардан шығудың өз нұсқаларын ұсынып, қабылданған шешімдердің ықтимал салдарын бірге талқылады. Мұндай интерактивті формат жастардың белсенділігін арттырып қана

қоймай, сыни ойлауына, өз әрекетінің салдарын бағалауына және жауапты шешім қабылдауына мүмкіндік береді.

– «Заң мен тәртіп» қағидаты бойынша біздің мектепте түрлі шаралар тұрақты өткізіліп келеді. Саптық жиындардан бастап, сынып сағаттарына дейін балалардың қауіпсіздігіне ерекше көңіл бөлеміз. Басты мақсатымыз – заңды құрметтейтін, өз ісіне жауапкершілікпен қарайтын, адамгер-

ЗАҢ МЕН ТӘРТІП
Қайіпсіз Қазақстан үшін!

шілік құндылықтарды бағалайтын тұлға қалыптастыру. Осы бағытта ата-аналарды да тәрбие жұмысына тартып, ата-аналарды педагогикалық қолдау орталығы арқылы қауіпсіздік мәселелеріне арналған кездесулер ұйымдастырамыз. Сонымен қатар, Оңтүстік-Шығыс полиция басқармасының қызметкерлері оқушыларға түрлі дәрістер өткізіп, құқықтық және профилактикалық түсіндіру жұмыстарын жүргізіп келеді, – дейді Абай атындағы №104 мектеп-гимназиясы директорының тәрбие ісі жөніндегі орынбасары Әсел Ерақынова.

Тренинг барысында оқушылар өмірде кездесуі мүмкін нақты жағдайларды талқылап, жағымсыз ықпалдан қорғану және денсаулығын сақтау бойынша практикалық ұсынымдар алды. Шара «Заң мен тәртіп» қағидатын ілгерілету аясында өтіп, жастар үшін қауіпсіз орта қалыптастыруға бағытталды. Мұндай кездесулердің мәні – жасөспірімге қауіптің алдын ала белгісін танып, дұрыс шешім қабылдауға бағыт беру. Есірткіден аулақ болу – тек жеке денсаулықты қорғау емес, өз болашағына жауапкершілікпен қарау.

ҚАРАҒАНДЫ

Сурет автордан

• ФУТБОЛ

ALGA! жобасы – Балқашта

Биылғы жаңа оқу жылында Балқашта ALGA! жобасы өз жұмысын бастады. Бұдан былай мектептің 3-4 сынып оқушылары үшін арнайы футбол сабақтары өткізіледі. Осыған орай өткен демалыста Балқаштағы «Металлург» стадионында ALGA! жобасының ауқымды фестивалі өтті. Оған қала мектептері мен Ақтоғай, Шет ауданынан 10 мектептің 500-ден астам 3-4 сынып оқушысы қатысып, жасыл алаңда бас қосты. Аталған жобаның іске қосылуына орай облыс әкімінің орынбасары Әлібек Әлденей өзінің facebook парақшасында жазба қалдырып, қолдау білдірді.

Ербол ЕРБОЛАТ,
«Ortalyq Qazaqstan»

Айта кетейік, ALGA! жобасының алғашқы фестивалі өткен жылы Саран қаласында ұйымдастырылып, оған 400-ге жуық оқушы қатысқан. Биыл жоба Балқашта жалғасын тауып, фестивальге қатысқан балалардың саны 500-ден асты. Осыған орай Әлібек Үсенұлы ALGA! жобасына деген қызығушылықтың артып, оның ауқымының кеңейіп келе жатқандығын атап өтті.

Бұл – өңірдегі футболды дамыту бағытындағы үлкен жұмыстың бір бөлігі. Алдымен футболға мүмкіндігінше көп баланы тартсақ деп отырмыз. Кейін солардың арасынан қызығушылығы мен қабілеті бар балаларға шеберлігін шыңдап, әрі қарай өсуіне жағдай жасаймыз. Қазір салынып жатқан футбол Академиясы – ауқымды жоспардың бір сатысы ғана, – делінген әлеуметтік желідегі парақшасында.

Фестивальдің негізгі бөлігі арнайы ұйымдастырылған футбол аймағында өтті. Нұсқаушылар

қатысушыларға оқу бағдарламасының мазмұнына сай арнайы жаттығу кешенін ұсынған. Оқушылар доппен жұмыс істеудің қыр-сырын меңгеріп, техникалық тапсырмаларды орындады. Ал, нұсқаушылары балаларға бағыт-бағдар беріп, жаттығулардың орындалу тәртібін түсіндірді. Әдіс-тәсілдерді көрсетіп, доппен жүрудің қыр-сырын үйретті.

Біздің мақсат – балалардың футболға деген қызығушылығын арттырып, футболмен айналысуға деген ынтасын ояту. Сондықтан, мұнда біреу жеңді, біреу жеңілді деген жоқ. Барлығы тең дәрежеде тапсырмаларды орындап, доппен жұмыс істейді. Кейбір жаттығулар арнайы ойын форматында жасалған. Балаларға түсінікті формат арқылы біз оларды біртіндеп доппен жұмыс істеуге үйреттік. Сонымен қатар, мұғалімдерге UEFA стандарттарына сәйкес алты жастан он жасқа дейінгі балаларға арналған тапсырмалар базасы қолжетімді, – делі QOFA әлеуметтік жобалар бөлімінің маманы Ғалымжан Зәдешұлы.

Негізгі футбол бағдарламасынан бөлек, алаңның айналасында қосымша ойын аймақтары ұйымдастырылды. Балалар үшін 20 футбол станциясы дайындалған. Қатысушылар екі топқа бөлініп, топпен жұмыс істеді. Бағдарламаға сабсоккер, Wind Ball, «Нысанаға дәл тигіз», футбол дартсы, пенальти, қорнхол және басқа да қызықты ойын түрлері енгізілген. Әр тапсырма балалардың дәлдігін, ептілігін, шапшаңдығын сынап, футбол фестивалін қызықты өткізді.

Қатысушылар екі топқа бөлініп, топпен жұмыс істеді. Әр тапсырма балалардың дәлдігін, ептілігін, шапшаңдығын сынап, футбол фестивалін қызықты өткізді.

Жаңа оқу жылында ALGA! жобасы Қарағанды облысындағы ауқымын одан әрі кеңейтіп, балаларға футболмен тұрақты айналысуға, спортқа жақын болуға және белсенді өмір салтын қалыптастыруға жаңа мүмкіндіктер ұсынып отыр.

Сурет QOFA

Тағы үш ұпай еншіледі

Қазақстан Бірінші лига ойындарының 22 турында қарағандылық «Шахтер» сырт алаңда оралдық «Жайық» клубымен кездесіп, 2:1 есебімен жеңіске жетті.

Ербол ЕРБОЛАТ,
«Ortalyq Qazaqstan»

Бұған дейін жерлестер оралдықтарды өз алаңында 3:0 есебімен жеңген болатын. Қарымта кездесуде де қарағандылықтар қарсыласына мүмкіндік бермей, басымдықтарын сақтап қалды.

Кездесудің 25-ші минутында «Шахтер» есеп ашты. Қарсыластың айып алаңында шабуылшы Артем Литовш қорғаушылардың арасынан Рифат Нұрмұхамбетке дәл пас шығарып берген. Ол болса, әріптесінің пасын сәтті пайдаланып, есепті 1:0-ге жеткізді. Алайда, араға екі минут салып, қақпаларына гол жіберіп алды. Қарсылас шабуылшысы Ислам Амангелдиев айып добын орындап, допты қақпаға бағыттаған. Бірақ, доп қорғаушыларға тиіп, орталық қорғаушы Бауыржан Омаровтың аяғына түскен. Бауыржан

Турнир кестесі
ҚРЧ. Бірінші лига. 22-тур

Ор.	Клуб	Ой.	Ұт.	Т	Ж	Д/а	Ұп.
1	«Шахтер»	22	20	1	1	64-8	61
2	«Қайрат-Жастар»	22	16	5	1	64-12	53
3	«Тұран»	22	15	2	5	47-20	47
4	«Академия Оңтүстік»	22	13	3	6	36-27	42
5	«Жайық»	22	9	3	10	21-26	30
6	«Астана Ж»	22	9	3	10	35-42	30
7	«Тараз»	22	8	5	9	30-32	29
8	«Батыр»	22	7	5	10	30-46	26
9	«Каспий Ж»	22	7	4	11	29-38	25
10	«Хан-Тәңірі»	22	7	4	11	29-42	25
11	«Ақтөбе-Ж»	22	6	5	11	37-65	23
12	«Арыс»	22	6	3	13	25-42	21
13	«Тобыл»	22	3	4	15	37-57	13
14	«Елімай Ж»	22	3	3	16	16-43	12

осы сәтті пайдаланып қақпаға алыстан соққы жасайды. Жасаған соққы «Шахтер» қорғаушысы Қасымжан Таиповке тиіп, бағытын өзгертіп, қақпаторынан бір-ақ шықты. Өкініш-

ке қарай, қақпашы Игорь Шацкйдің бұл соққыны қайтаруға мүмкіндігі болмады. Ойынның 27-ші минутында қарсылас команда таразы басын теңестіріп, бірінші айналымды 1:1 есебімен аяқтайды.

Ойынның 56-шы минутында жерлестер қайта шабуылға көшті. Осы тұста қорғаушы Александр Мигунов алаң ортасында жүрген әріптесі Диас Қалыбаевқа әуелете пас асырған. Тәжірибелі Диас өзіне келген допты бірден қақпаға бағыттап, жеңіс голын соқты. Осылайша, қарағандылықтар сырт алаңнан кезекті үш ұпайын еншілеп, қатарынан 15 ойында жеңіліссіз сериясын жалғастырып келеді.

Енді жерлестер 17-қыркүйекте өз алаңында «Таразды», 8-қазанда «Оңтүстік Академиясын» қабылдайды. 16-қазанда сырт алаңда «Тұранмен» кездессе, Бірінші лигадағы соңғы матчта алматылық «Қайрат» жастарымен ойнайды.

Сурет клубтың әлеуметтік желідегі парақшасынан

• КЕШ

Сәлімбаевтың сәулелі ғұмыры

Биыл қазақ театр өнерінің қажырлы қайраткері Аманжол Сәлімбаевтың туғанына – 90 жыл. Театр тарланының мерейтойына орай Сәкен театрында сахна сандағын еске алу кеші өтті. Кешке театр аңызының туған-туыстары мен зиялы қауым өкілдері жиналды. Сәкен театрының актерлері Аманжол Сәлімбаевтың өнегелі ғұмырынан сыр шертетін қойылым қойды.

Ерік НАРЫН,
«Ortalyq Qazaqstan»

Аманжол Сәлімбаев 1960 жылы арнайы жолдамамен Сәкен театрына қызметке келеді. Ол кезде театр музыкалық драма театры ретінде жұмыс істеп, жаңа келген жас актерлердің көпшілігі әншілік және музыкалық қабілетімен ерекшеленді. Жас актерлерге жауапты рөлдер сеніп тапсырылды. «Қыз Жібек» спектаклінде Аманжол Сәлімбаев Төлеген образын сомдап, актерлік шеберлігімен көрермен ықыласына бөленді. Сондай-ақ, Қасым Аманжоловтың «Досымның үйленуі» шығармасында Досым бейнесін, Бәкір Тәжібаевтың «Ана жүрегі» спектаклінде Арман рөлін сәтті сомдады. Әсіресе,

оның актерлік шеберлігімен қатар, табиғи әншілік дарыны да ерекше бағаланды. Алайда, жүрегінің түпкірінде режиссер болу арманы жатқан еді. 1964 жылы Алматыдағы Құрманғазы атындағы консерваторияның режиссерлік факультетіне оқуға түсіп, бес жылдан кейін оқуын тәмамдайды. Жоғары білім алып, режиссер мамандығын игерген Аманжол Сәлімбаев өзінің өнердегі алғашқы жолын бастаған Сәкен театрына қайта оралды. Мұнда Сәбит Мұқановтың «Ботагөз» драмасын

сахналап, режиссер ретінде алғашқы үлкен табысына қол жеткізді. 1974-1975 жылдары Мәскеуге білімін жетілдіруге жіберіліп, ірі театрлардың жұмысымен танысып, тәжірибесін шыңдайды. Кейін талантты режиссер Жамбыл облыстық драма театрына бас режиссер болып тағайындалды. Алты жылдан астам уақыт ішінде Қ.Мұқашевтың «Парторг», Б.Лавреневтің «Күйреу», Ш.Құмаровтың «Сүйікті ақбас шалдарым», Р. Мамушвилидің «Асыл ана», М.Әуезовтің «Қаракөз»,

Д.Исабековтің «Өпке», А.Петрашкевичтің «Дабыл», Ш.Елеуеновтің «Емтихан», Ш.Мұртазаның «Қара маржан», Қ.Мұхамеджановтың «Қайдасың, Қайдарбек?» сияқты көптеген спектакльдерге өмір сыйлады. Әсіресе, «Қаракөз» бен «Өпке» қойылымдары қазақ театр өнеріндегі шоқтығы биік туындылардың қатарынан орын алды.

1983 жылы Аманжол Сәлімбаев Сәкен театрына қайта оралды. Мұнда Е.Домбаевтың «Біздің ауылда қызықтар бола береді» комедиясы мен М.Ақынжановтың «Алтын сақа» ертегісін сахналады. Бұл қойылымдар оның режиссерлік қызметіндегі соңғы еңбектері болды. Актерлермен тіл табысып, шығармашылық ортада үлкен із қалдырған режиссердің еңбегін көрермен қауым жоғары бағалады.

Кеш барысында Қазақстанның Халық әртісі, Мемлекеттік сыйлықтың лауреаты Кеңес Жұмабеков Аманжол Сәлімбаевтың асқақ болмысы туралы жылы естелігімен бөлісті.

Алдымен көзге түсетіні – кішіпейілділігі мен адамгершілігі және қасиетті өнерге деген адалдығы еді. Досқа да адал болды. Ол – актер, режиссер ғана емес, ғаламат әнші. Бәкір Тәжібаевтың «Ана жүрегі» спектаклінде Арманның рөлін ойнады. Сонда Арман майданға аттанады. Ал, соңында қалған жары оны

күтпей, басқа біреуге көңілі ауып кетеді. Майданнан балдақпен оралған Арман жарына жалт бұрылып, «Сен менің арманым, асылымсың» деп шырқағанда, бүкіл көрермен көзіне жас алған. Сол көрініс – әлі күнге дейін көз алдымда, сол үн – әлі күнге дейін жүрегімде. Міне, ол сондай керемет талант иесі еді, – деді Кеңес Жұмабеков.

Аманжол Сәлімбаевтың асыл жары Баян Нұрланқызы да еске алу кешіне келді. Ол құдай қосқан қосағының жарқын бейнесін сағынышпен еске алды.

Оның жаны сондай нәзік еді. Екеуіміз қосылғаннан бері маған бір рет болсын қабақ шытып, дауыс көтеріп көрген емес. Мінезі жібектей еді. Танертен мені әнмен оятып, әнмен ұйықтататын. Балаларына мейірімді әке болды. Өнерге деген махаббаты мен отбасына, достарына нұр шашып тұратын. Артық туған жан еді, шіркін! – деп тебіренді асыл жары.

Қойылымда Аманжол Сәлімбаевтың бозбала шағы суреттелді. Көрермен көкірегіне ұя салған арман құсының соңынан еру үшін талай құрбандыққа барған жас Аманжолдың жан әлеміне үңілді.

Сурет театрдың баспасөз қызметінен

ORTALYQ QAZAQSTAN
Қарағанды облыстық қоғамдық-саяси газеті

Құрылтайшысы: облыс әкімдігі
МЕНШІК ИЕСІ: «Saryarqa Aqparat» ЖШС

Директор
Қайрат Жүнісұлы ӘБІЛДА

Директордың орынбасары
Станислав Альбертович ПЕСНЕВ

Директордың орынбасары
Ғалия Боранқұлқызы БАСТЕНОВА

Бас редактор
Е.К. МҰСАБЕК

Бас редактордың орынбасары
Қ.А. АЙТЖАН

Сайт редакторы
А.Ә. СОВЕТ

Жауапты хатшы
С.Б. ПЛИЯШ

Телефондар:
Бас редактор: 43-38-53
Бас редактордың орынбасары: 43-58-08
Интернет-редакция редакторы: 43-38-33
Жауапты хатшы: 43-49-72
Жарнама, факс: 43-57-82, 43-21-55;

Меншікті тілшілер:
Ақтоғай, Шет, Балқаш,
Приозерск: 8-702-293-13-70
Қарқаралы, Нұра,
Осакаров: 8-702-216-73-50
Теміртау, Саран, Шахтинск, Абай,
Бұқар жырау: 8-775-189-33-19

- Жарияланған мақала авторларының пікірлері редакция көзқарасын білдірмейді.
- Жарнамалар мен хабарландырулардың мазмұнына жарнама беруші жауап береді.
- Газетте жарияланған материалдарды сілтемесіз көшіріп басуға болмайды.
- Материалдың жариялану ақысы төленген

Газет Қазақстан Республикасы Ақпарат және Қоғамдық даму министрлігінің Ақпарат комитетінде қайта тіркеуден өтіп, 2020 жылғы 15 желтоқсанда № KZ18VPY00030163 күәлігі берілді.
Газет сейсенбі, бейсенбі, сенбі күндері шығады.
Мекенжайымыз: 100009, Қарағанды қ., Әлімхан Ермеков көшесі, №33 Ұй.

Электрондық пошта: ortalqy.kz@gmail.com; ortalqy.kaz@mail.ru
Жарнама бөлімі: ortalqy.reklama@mail.ru

Газет жеткізілмесе
41-26-82, 43-57-88
телефонына хабарласыңыздар.

«БанкЦентрКредит» АҚ ҚФ
Есеп-шот: kz50826MOKZTD2003131,
БИК KСJBKZXX БИН 000840001412

Тарапымы 3 250

№101 тапсырыс. Индекс 65484
Офсеттік басылым. Көлемі 2 баспа табақ.

Бағасы келісім бойынша
«Типография Арко» ЖШС баспаханасында басылды.
Қарағанды қ., Сәтбаев қ., 15.
Газеттің компьютерлік орталығында теріліп, беттелген.
Кезекші редактор **Жәлел ШАЛҚАР**